

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

06.06.96 м.Київ

№ 190

Про Положення про Національну бібліотеку України імені В.І.Вернадського

Заслухавши інформацію директора Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського члена-кореспондента НАН України О.С.Онищенка про хід виконання Указу Президента України від 05.04.96 № 244/96 «Про надання Центральній науковій бібліотеці ім. В.І.Вернадського статусу національної», Президія НАН України постановляє:

1. Взяти до відома, що згідно з зазначеним Указом Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського залишається у підпорядкуванні Національної академії наук України.

2. Призначити генеральним директором Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського члена-кореспондента НАН України О.С.Онищенка.

3. Затвердити Положення про Національну бібліотеку України ім. В.І.Вернадського (додаток).

4. Доручити генеральному директору Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського члену-кореспонденту НАН України О.С.Онищенку протягом місяця привести Статут бібліотеки у відповідність до затвердженого Положення й Основних принципів організації та діяльності науково-дослідного інституту НАН України.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук України академік НАН України

Б.Є.Патон

Головний учений секретар Національної академії наук України академік НАН України

А.П.Шпак

Додаток

ПОЛОЖЕННЯ
про Національну бібліотеку України
імені В.І.Вернадського

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Указом Президента України від 5 квітня 1996 р. № 244/96 «Про надання Центральній науковій бібліотеці імені В.І.Вернадського статусу національної» Центральна наукова бібліотека імені В.І.Вернадського Національної академії наук України перейменована в Національну бібліотеку України імені В.І.Вернадського (далі - скорочений варіант: НБ України, аббревіатура: НБУВ). НБ України є спадкоємицею і правонаступницею Центральної наукової бібліотеки імені В.І.Вернадського НАН України.

І.1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського - головна всеукраїнська бібліотека, загальнодержавний комплексний бібліотечно-інформаційний, науково-дослідний і культурний центр.

І.2. НБ України являє собою сховище найважливіших рукописних та друкованих пам'яток, в якому сконцентровано загальнонаціональний інформаційний потенціал.

І.3. Національна бібліотека України здійснює на-

уково-інформаційне забезпечення розробки та реалізації державної політики у бібліотечній галузі, координує зусилля бібліотек усіх систем і відомств на розробку та реалізацію національних програм, спрямованих на розвиток бібліотечної справи в Україні, забезпечує належне зберігання, використання та поповнення всіх фондів, готує пропозиції, що потребують законодавчого вирішення та урядової підтримки.

І.4. НБ України забезпечує загальнодоступність своїх фондів на всіх видах носіїв інформації. Її фондами можуть користуватися всі дієздатні громадяни України, зарубіжних країн, особи без громадянства віком від 18 років. Обмеження у користуванні фондами Бібліотеки встановлюються у випадках, передбачених законодавством України.

І.5. НБ України підпорядкована Національній академії наук України і як науково-дослідна установа входить до складу Відділення історії, філософії та права НАН України.

І.6. Для забезпечення ефективного функціонування Національної бібліотеки України та здійснення кон-

тролю за її діяльністю створюється Наглядова рада. Персональний склад Наглядової ради затверджує Кабінет Міністрів України за поданням Національної академії наук України.

1.7. НБ України повністю самостійна в організації своєї структури та діяльності, виборі в межах чинного законодавства форм оплати праці, господарювання, у взаємовідносинах з політичними партіями, громадськими організаціями, підприємствами, установами, в т.ч. й зарубіжними, вирішенні кадрових та інших питань, які віднесено до її компетенції Статутом Національної академії наук і не суперечать чинному законодавству України.

1.8. У своїй діяльності НБ України керується чинним законодавством України, Статутом НАН України, цим Положенням, ураховує рекомендації ЮНЕСКО та ІФЛА для національних бібліотек, міжнародний досвід бібліотечної діяльності.

1.9. НБ України є юридичною особою, має власні розрахункові, зокрема валютні, рахунки в банку, користується всіма видами банківських послуг. Закріплені за Бібліотекою основні фонди й обігові кошти створюють її статутний фонд. Бібліотека має печатку із зображенням герба України і найменуванням «Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського», штемпелі встановленого зразка, власну символіку і зареєстрований у встановленому порядку товарний знак.

1.10. Юридична адреса Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського: Україна, 252039, м.Київ-39, проспект 40-річчя Жовтня, 3.

II. ОСНОВНІ ФУНКЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

2.1. Як бібліотечна установа загальнодержавного значення НБ України здійснює:

- комплектування, забезпечення зберігання й суспільного використання Фонду Президентів України;
- комплектування, забезпечення зберігання й використання Архівного фонду Національної академії наук України;

- повне комплектування, постійне зберігання (в т.ч. архівного примірника) і забезпечення доступу до створених на території України документів на всіх видах носіїв інформації;

- виявлення в усьому світі та облік україніки на всіх видах носіїв інформації. Створення національних банків даних рукописної, друкованої, електронної україніки;

- видання повної ретроспективної національної бібліографії документів на всіх видах носіїв, що включає:

- а) твори українською мовою незалежно від місця створення;

- б) твори всіма мовами, створені на території України;

- в) твори всіма мовами про Україну і український народ, створені в усьому світі;

- бібліотечно-інформаційне забезпечення реалізації Закону про мови;

- депозитарне зберігання урядових документів, газет, картографічних видань, комп'ютерних файлів, а також документів ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій;

- формування головної загальнодержавної наукової колекції світової літератури, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів і задоволення на цій

основі потреб населення в зарубіжній інформації; - централізоване комплектування бібліотек України іноземною літературою, базами даних шляхом здійснення валютної передплати, міжнародного книгообміну і розподілу міжнародних надходжень літератури; централізовану каталогізацію зарубіжних документів та організацію зведеного електронного каталогу;

- організацію і координацію роботи з питань повернення з-за кордону до бібліотек України друкованої та рукописної спадщини;

- створення і підтримку функціонування Національного центру міжнародної системи міжбібліотечного абонементу;

- координацію робіт у галузі створення комп'ютерної бібліотечної мережі України та загальнодержавного комп'ютерного центру кооперативної каталогізації і підтримки зведеного електронного каталогу бібліотек України;

- обслуговування читачів, підприємств і організацій документами на всіх існуючих носіях інформації, організацію кооперації бібліотечно-бібліографічного обслуговування в межах держави для забезпечення загальнодоступності національного фонду України;

- зберігання, консервацію та реставрацію рукописів, стародруків, рідкісних видань, бібліотечних зібрань і колекцій та створення умов для їх доступності широкому колу читачів. Організацію національної служби збереження бібліотечних фондів України;

- науково-методичне забезпечення діяльності бібліотек - методичних центрів усіх систем і відомств та координацію їх зусиль у справі реалізації державної бібліотечної політики;

- репрезентацію України в міжнародних бібліотечних об'єднаннях та асоціаціях; координацію участі бібліотек держави в міжнародних бібліотечно-інформаційних програмах;

- науково-методичне та організаційне сприяння підвищенню кваліфікації бібліотечних кадрів, підготовку кадрів вищої кваліфікації (докторів і кандидатів наук) у галузі бібліотечної справи.

2.2. Як загальнодержавний інформаційно-аналітичний центр НБ України:

2.2.1. Організовує діяльність Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) вищих органів законодавчої, виконавчої і судової влади. СІАЗ на основі документних матеріалів та електронних потоків інформації робить аналіз:

- а) політичних і соціально-економічних процесів в Україні;

- б) ставлення до суспільного життя в Україні державних структур і громадської думки країн СНД і далекого зарубіжжя;

- в) державотворчого, законодавчого процесу в зарубіжних країнах і зіставлення його з практикою законотворчості в Україні;

- г) досвіду роботи інформаційно-аналітичних структур наукових бібліотек щодо ефективного використання фондів, активного введення в обіг наукової та іншої інформації, необхідної для діяльності органів влади;

- д) позицій політичних партій, громадських рухів, релігійних об'єднань у питаннях суспільного життя і державотворення;

- е) відображення в загальноукраїнських і регіональних періодичних виданнях, у пресі СНД ситуації в Україні та її міжнародного становища.

2.2.2. Здійснює оперативне бібліотечне та довідково-бібліографічне обслуговування вищих управлінських структур, готує на запит народних депутатів, апарату Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України бази й банки даних, довідкові, інформаційні, аналітичні матеріали.

2.2.3. Взаємодіє з інформаційно-аналітичними структурами органів державної влади, створює з ними спільну комп'ютерну мережу обміну інформацією.

2.2.4. Організовує обмін інформаційними ресурсами з зарубіжними бібліотеками, інформаційно-аналітичне обслуговування органів державної влади та управління.

2.2.5. Науково-методично підтримує діяльність бібліотек України в галузі інформаційного обслуговування управлінських структур усіх рівнів.

2.3. Як науково-дослідна установа Національної академії наук НБ України здійснює:

2.3.1. Наукові дослідження проблем:

- бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства, архівознавства, інформатизації бібліотек, збереження, консервації і реставрації бібліотечних фондів;

- методології, методики й організації створення національної бібліографії України, повних бібліографій документів національних меншин України;

- практичної реалізації стратегії формування й програм збереження національного бібліотечного фонду України, визначення пріоритетних напрямів його розвитку з урахуванням специфіки функціонування бібліотек різних типів і відомчого підпорядкування;

- удосконалення бібліотечно-бібліографічної класифікації, каталогізації, інформаційно-пошукових мов з метою забезпечення сумісності інформаційних ресурсів на загальнодержавному й міжнародному рівнях;

- створення і розвитку комп'ютерних технологій бібліотечної діяльності.

2.3.2. Бібліотечно-інформаційне забезпечення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, загальнодержавних наукових програм і проектів.

2.3.3. Наукову експертизу проектів управлінських рішень, наукових програм, стандартів з бібліотечно-бібліографічної та суміжних сфер діяльності, що підготовлені іншими бібліотеками й спорідненими установами, державними установами, громадськими організаціями.

2.3.4. Узагальнення результатів наукових досліджень у бібліотечній галузі та підготовку рекомендацій щодо їх реалізації на загальнодержавному й міжнародному рівнях.

2.3.5. Видання наукової літератури з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, джерелознавства, архівознавства, інформатики, зберігання, консервації і реставрації документів.

2.3.6. Підготовку бібліотечних кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру, організацію спеціалізованої Ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій.

2.4. НБ України виконує функції національного центру біобібліографічних досліджень, який:

- розробляє теоретичні й науково-методичні проблеми української біографістики;

- збирає, науково опрацьовує, готує до видання матеріали біографій діячів України;

- створює комп'ютерні бази даних біобібліографічної інформації, розробляє і впроваджує інформаційні тех-

нології в українську біографістику;

- координує дослідження з української біографістики в загальнодержавному масштабі;

- готує до друку багатотомну серію Українського біографічного словника.

III. ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

3.1. Права НБ України зумовлені необхідністю реалізації її функцій як установи загальнодержавного значення. НБ України має право:

- готувати проекти урядових рішень з питань розвитку бібліотечної галузі;

- створювати на базі Бібліотеки міжвідомчі ради і комісії з пріоритетних напрямів розвитку бібліотечної науки й практики;

- здійснювати міждержавний та внутрішньодержавний книгообмін;

- отримувати три безкоштовні примірники всіх творів друку України всіма мовами, а також обов'язкові платні примірники в кількості, достатній для здійснення міждержавного книгообміну;

- отримувати обов'язковий безкоштовний примірник комп'ютерних файлів, підготовлених в Україні на основі електронних видавничих технологій, та документів на нетрадиційних носіях;

- пріоритетно одержувати потрібну літературу з фондів бібліотек, що ліквідуються;

- обмінюватися на договірних умовах з іншими бібліотеками й установами України та зарубіжжя дублетами й копіями документів, якщо це не суперечить установленому порядку і чинному законодавству України;

- списувати у встановленому порядку зі своїх фондів втрачені, зіпсовані, непридатні для використання документи;

- самостійно розробляти правила обслуговування читачів та абонентів Бібліотеки і здійснювати необхідні заходи для забезпечення їх виконання;

- встановлювати перелік, договірні ціни й тарифи на окремі види додаткових послуг читачам;

- розробляти плани міжнародного наукового співробітництва і річні плани відряджень учених та фахівців Бібліотеки в зарубіжні країни;

- здійснювати міжнародну торгівлю творами друку та документами на інших носіях інформації;

- здійснювати видавничу і поліграфічну діяльність, зберігаючи за собою авторське право;

- проводити самостійну господарську діяльність для забезпечення реалізації основних функцій Бібліотеки й соціального розвитку колективу.

IV. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

4.1. До структури Національної бібліотеки України входять:

Фонд Президентів України, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів законодавчої, виконавчої і судової влади, Архівний фонд НАНУ, науково-дослідні інститути, центри, науково-дослідні та науково-прикладні відділи, редакція журналу «Бібліотечний вісник», видавництво і поліграфічний комплекс. Для забезпечення діяльності Бібліотеки організуються також адміністративні, технічні,

господарські, будівельні та інші допоміжні відділи.

У. ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ Й УПРАВЛІННЯ

5.1. Трудові відносини в НБ України з керівниками, науковими, бібліотечними, інженерними, адміністративно-господарськими та іншими співробітниками встановлюються згідно з законодавством про працю України, в т. ч. на засадах контракту.

5.2. Управління Бібліотекою здійснюється на основі її Статуту. Бібліотеку очолює Генеральний директор, який обирається загальними зборами Відділення історії, філософії та права НАН України з урахуванням думки наукових співробітників Бібліотеки і затверджується Президією НАНУ строком на п'ять років.

Генеральний директор самостійно вирішує всі питання діяльності Бібліотеки, за винятком тих, які належать до компетенції Президії НАНУ та Вченої ради Бібліотеки.

5.3. Генеральний директор без доручення від імені Бібліотеки представляє її інтереси у вітчизняних та іноземних установах, фірмах та організаціях різних форм власності, згідно з чинним законодавством розпоряджається її майном, укладає договори, контракти, в тому числі трудові, міжнародні, видає доручення, відкриває в банках розрахункові, валютні та інші рахунки, користується правом розпорядження коштами, зокрема валютними, затверджує структуру управління та штати, розподіляє обов'язки між заступниками директора, видає накази, розпорядження та дає вказівки, обов'язкові для всіх працівників Бібліотеки, виконує інші функції, які випливають з цього Положення.

5.4. Заступники Генерального директора, вчений секретар, директори Фонду Президентів України, інститутів, керівники центрів, завідувачі науковими відділами затверджуються Президією НАН України за контрактом, згідно з поданням Генерального директора Бібліотеки, схваленим Ученою радою, з числа фахівців, які мають досвід наукової та науково-організаційної роботи.

5.5. Вищим органом колегіального розгляду основних питань бібліотечної та наукової діяльності і кадрової роботи є Вчена рада, яка обирається науковим колективом Бібліотеки й затверджується Бюро відділення історії, філософії та права НАНУ на строк повноважень Генерального директора Бібліотеки.

5.6. Учена рада створює на правах своїх секцій науково-методичні ради Фонду Президентів України та інститутів, діяльність яких визначається Положенням про Фонд та інститути Національної бібліотеки України. Науково-методичні ради очолюють директори Фонду та інститутів.

УІ. МАЙНО І КОШТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

6.1. Фінансування діяльності НБ України проводиться за окремими нормативами, встановлюваними Кабінетом Міністрів України. Бібліотека в межах фонду заробітної плати за рахунок коштів, виділених з Державного бюджету та одержаних від власної господарської діяльності, має право встановлювати трудові

й соціально-побутові пільги своїм співробітникам згідно з законодавством України.

6.2. Майно Бібліотеки складають основні фонди та обігові кошти, а також інші матеріальні цінності, закріплені за нею, вартість яких відображається у самостійному балансі.

Бібліотека користується будівлями, спорудами, машинами, обладнанням, транспортними засобами й засобами зв'язку, коштами, земельними ділянками та іншим майном як в Україні, так і за кордоном, згідно з її діяльністю та чинним законодавством.

Здійснюючи право оперативного управління, Бібліотека володіє, користується та розпоряджається зазначеним державним майном самостійно, вчиняючи щодо нього будь-які дії, що не суперечать чинному законодавству України, Статуту Національної академії наук України та цьому Положенню.

6.3. Джерелом формування майна і коштів Національної бібліотеки України є:

- бюджетні асигнування та прибутки, одержані від реалізації науково-інформаційної продукції і додаткових послуг, а також інших видів господарської діяльності;
- капітальні вкладення та дотації від бюджету;
- прибутки від зовнішньоекономічної діяльності;
- добровільні грошові внески підприємств, організацій, окремих громадян (у т.ч. зарубіжних);
- кошти, які надходять за заповітами і як подарунки;
- інші джерела, не заборонені законодавчими актами України.

6.4. Вилучення державними, відомчими органами чи громадськими організаціями з Бібліотеки її основних фондів та обігових коштів, майна, яке нею використовується, не допускається. Основний книжковий, рукописний, інформаційний фонд Бібліотеки недоторканий і не підлягає розформуванню, продажу, передачі, вилученню, приватизації.

6.5. Збитки, заподіяні Бібліотеці у разі порушення її майнових прав юридичними й фізичними особами та державними органами, відшкодовуються згідно з чинним законодавством.

6.6. Бібліотека веде бухгалтерський оперативний і статистичний облік, звітує в порядку, встановленому законодавством України.

УІІ. КОНТРОЛЬ, ПЕРЕВІРКА І РЕВІЗІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. Контроль, перевірка і ревізія бібліотечної, наукової, виробничої та фінансової діяльності Бібліотеки здійснюються у встановленому порядку згідно з чинним законодавством України.

УІІІ. РЕОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ

8.1. Внутрішня реорганізація Бібліотеки, викликана необхідністю вдосконалення її структури й діяльності, здійснюється у встановленому порядку.

Як загальнодержавна скарбниця знань та інформації, особливо цінний об'єкт культури, Національна бібліотека України не підлягає реорганізації в будь-який інший тип бібліотеки, приватизації, ліквідації, підпорядкуванню будь-яким відомчим інтересам.